

PROBLEMEN VAN DE VOLKSHUISVESTING :: een aanpak uit Boston (VSA) (2)

KARAKTERISERING VAN SPENCE'S AANPAK

In de vorige bijdrage had ik het over de 3 fasen waarin Harry Spence zijn aanpak in de Boston Housing Authority (BHA) typeert, namelijk :

- 1° het verval stoppen;
- 2° het verval in herstel omzetten;
- 3° de resultaten van het herstelproces consolideren.

Wat houdt dat in?

- Eerste fase : het proces van verval stoppen :

Niet de fysieke toestand van de woningen en de omgeving waren volgens Spence de oorzaak van het grote verloop van bewoners in de complexen, maar wel het gebrek aan een gevoel van veiligheid bij de bewoners. Daarom zette hij er de criminele bewoners uit en herstelde hij het politietoezicht.

- Tweede fase : het verval omzetten in herstel :

De spil in deze fase, en dus ook in de ganse aanpak van Spence, wordt gevormd door een reeks bouwtechnische ingrepen in de woningen (vergroting woningen door samenvoeging, vergroting aantal ingangen, betere isolatie om de energiekosten te

drukken,...) en de herinrichting van de woonomgeving.

- Derde fase : de resultaten consolideren :

De resultaten uit de twee vorige fasen waren voor Spence pas een succes wanneer in de toekomst een opnieuw uit de hand lopen van de toestand voorkomen kan worden. Hiervoor acht hij opvoeding en selectie onontbeerlijk. Wat opvoeding betreft bedoelt Spence naast het leren gebruiken van een flat ook het verhogen van de weerbaarheid van de bewoners en ze tot een politieke, en zo mogelijk tot een economische, machtsgroep maken.

DE PROBLEEMANALYSE BEPAALT DE UITEINDELIJKE AANPAK

Wat mij echter meer intrigeerde is de probleemanalyse van Spence. Het toont dan ook de moeite deze van naderbij te bekijken.

Uit zijn lezing op de conferentie was immers duidelijk op te maken dat hij weinig invloed toekent aan de fysieke kenmerken van de sociale huisvestingscomplexen van na de tweede wereldoorlog. Dit wil zeggen middelhoge en hoge bouwwerken met intern gemeen-

schappelijke delen en ook gemeenschappelijke buitenruimten. De fysieke kenmerken krijgen gewoonlijk (ook bij ons) veel aandacht zodat afgeleden wordt naar een andere problematiek, namelijk deze van de hoogbouw. Volgens Spence is dit een te eenzijdige, ja zelfs verkeerde en mischien wel simplistische benadering.

Maar kom ik terug tot Boston. Uitgangspunt van Spence's analyse is de huurder bij de BHA. Deze huurders vormen een marginale bevolkingsgroep, die zowel voor inkomen als huisvesting op de overheid zijn aangewezen (arme tot zeer arme mensen, zonder werk of zonder kans daarop, marginale gezinsamenstelling,...). Deze groep ontbreekt het volgens Spence per definitie aan economische machtsvorming. Men resten hier slechts twee uitwegen : ofwel het overtreden van de wettelijke orde, ofwel komen tot politieke machtsvorming. In de praktijk komt van het tweede niets terecht. In de plaats ontwikkelen zich diverse overlevingsstrategieën (vandalisme, geweld, druggebruik,...).

Spence zelf wil met zijn aanpak uit het slop via de tweede mogelijkheid, t.t.z. die van de politieke machtsvorming. Ter verheldering dient hier gezegd dat Spence een vertegenwoordiger is van de kritisch liberale stroming in de V.S. Voor hem zijn met de BHA-situatie in Boston in laatste instantie de menselijke waardigheid en daarmee het morele gehalte van de Amerikaanse samenleving in het gedrang. De probleemsituatie van de BHA en de public-housing is hiervan niets anders dan de veruitwendiging.

Logisch dus dat Spence's bouwtechnische ingrepen en de verbetering van het woon- en leefklimaat, alhoewel ze de spil van zijn aanpak vormen,

een reeks maatschappelijke doelstellingen dienen. Onder die maatschappelijke doelstellingen verstaat hij o.a. veiligheid bij de bewoners, maatschappelijke weerbaarheid, hoop, vertrouwen in de toekomst. Gezien deze doelstellingen laat hij ook het proces van herstel, en meer bepaald de technische ingrepen, vergezelen van gedragsregulerende maatregelen. Dit kan ons misschien weinig liberaal lijken, maar de kollektieve opzet van de woningcomplexen vraagt hierom. Trouwens wordt op het gemeenschapsgevoel heel wat nadruk gelegd. Als we ons daarbij rekenschap geven van het feit dat het individuele gedrag de leefbaarheid van het geheel beïnvloedt dan is dit volkomen terecht. Spence zelf drukt het als volgt uit : de eigen voorkeur is niet de scheidingslijn met het niemandsland; slechts via het opbrengen van verantwoordelijkheid kan dit niemandsland worden wat het hoort te zijn, namelijk een semi-publieke ruimte.

Maar in zijn aanpak doet Spence nog een stap verder. Door woningen te rehabiliteren maak je van arme mensen nog geen rijke, zegt hij. Daarom wordt binnen zijn aanpak tegelijkertijd ook geëxperimenteerd met cursussen en projecten waar huurders van de complexen in tewerkgesteld worden.

Kurator Spence heeft duidelijk de diepere maatschappelijke wortels van de problemen in de public-housing in Boston blootgelegd. Voor hem is het

inmiddels duidelijk geworden dat het sluitstuk van zijn aanpak een inkomen uit eigen arbeid voor de huurders moet opleveren.

EEN VOORLOPIGE EVALUATIE

Op dit ogenblik is het nog te vroeg om te oordelen over het succes van deze aanpak. Ik kan wel een aantal vaststellingen maken die, alle voorbehoud in acht genomen, enig optimisme rechtvaardigen.

De herbezetting van vrijgekomen flats verloopt sneller. Nieuwe beheerders voor de complexen worden opgeleid. De huurinning loopt geordend en de financiële puinhoop werd geruimd. Ondertussen zijn ook de eerste gerenoveerde projecten klaar gekomen. In welke richting het dagelijks leven zich gaat ontwikkelen is nog een vraagteken. Het dieptepunt van de BHA lijkt wel achter de rug te liggen.

Nochtans stuit het ontruimingsbeleid van Spence dikwijls op tegengestelde opvattingen van rechtbanken en wordt de inschakeling van bewoners in de realisatie vaak gedwarsboomd door de vakbonden.

Twee probleemorzaken blijven echter. Gezien de herkenbaarheid ervan binnen de opbouw-werkwereld geef ik ze iets uitgebreider mee als doordenkers.

1) De geringe koopkracht van de huurders stelt grenzen aan de mogelijkheid van hun betaling. De exploitatieverliezen van de BHA worden nu nog gedragen door de

overheid. Mocht de bezuinigingsdrift van de Reagan-administratie ook hier toeslaan dan zullen de gevolgen niet te overzien zijn. Tenzij meer kapitaalkrachtige huurders worden aange-trokken.

2) Spence acht zich pas geslaagd in zijn opdracht als veel meer huurders ook op de arbeidsmarkt zullen geïntegreerd worden. Dit overtreft de bevoegdheid van de BHA, zodat hij zich dient te beperken tot het verhogen van de maatschappelijke weerbaarheid van de huurders en tot enkele voorbeeld-projecten waar bewoners worden ingeschakeld.

Mijns inziens terecht kan men zich de vraag stellen of Spence structureel wat aan de problemen kan veranderen, temeer daar ook in de V.S. de kredieten voor tewerkstellings- en sociale projecten per definitie niet beschikbaar zijn binnen de ministeries bevoegd voor huisvesting. Daarom moeten elders financiering gesproken worden!

Heel herkenbaar is dat voor ons in België. Ook Spence vindt het jammer dat aldus een in wezen maatschappelijk probleem geprest wordt in het keurslijf van een fysieke aanpak waarbij naast de betrokkenen (bewoners) ook, en niet in het minst, vakbonden, aannemers, politici en partijkassen het meeste profijt halen.

WALTER QUIX.

De Koning Boudewijnstichting slaat alarm !

Al wie zich als pers respicteert was op 17 januari l.l. aanwezig op de persconferentie van de Koning Boudewijnstichting. Uiteraard ontbrak ook dit blad niet op het appel. In schril contrast met haar eigen fraaie huisvesting aan de Brederodestraat handelde het onderwerp van de ochtend over de meest achtergestelde wijken in Brussel. Voorwaar een thema dat buurt- en opbouwwerkers in Brussel niet onberoerd kan laten. Een verslag dus ...

In de vorm van een alarmrapport wil deze studie de evolutie nagaan van de toestand in een aantal in de Brusselse agglomeratie gelegen wijken waarvan men sedert verscheidene jaren een socio-economische en ruimtelijke achteruitgang vaststelt. Geografisch ligt het betrokken gebied binnen de grenzen van de tien door de studie als achtergesteld omschreven gemeenten. Het zijn de gemeenten Sint-Joost, Sint-Gillis, Schaarbeek, Brussel, Molen-

beek, Koekelberg, Anderlecht, Vorst, Etterbeek en Elsene. Het onderzoek had betrekking op de huisvesting (de ouderdom van de woningen, de mate van leegstand, de premies toegekend door het Brussels Gewest, het aantal ongezonde woningen), de demografie en de socio-economische toestand van het betrokken gebied. Er werd uitgebreid gebruik gemaakt van de gegevens van het NIS, de RVA, agglomeratie, OCMW's, eigen onderzoek en bestaande kaarten.